

8 STANJE U SPORTU ZA SVE

Svetski pokret masovnog sporta i rekreacije, funkcionira od 1969. godine u više od sto zemalja, na pet kontinenata, sa istovetnom idejom: sport pripada svima bez obzira na uzrast, pol, rasu, psiho-fizicke mogućnosti. Pravo na bavljenje sportom je univerzalno pravo svih kojima kretanje, vežbanje, igra ili takmičenje u slobodnom vremenu predstavljaju zadovoljstvo.

Istraživanja naučnog i stručnog karaktera koja tretiraju probleme sporta za sve (rekreativnog sporta) u APV, prema dostupnim podacima, veoma su retka. Naročito nedostaju ona koja bi imala razvojni karakter i predstavljala platformu za utvrđivanje strategijskih pravaca razvoja ovog područja sporta. Dostupnost informacija govori o tome da je ova oblast istraživački analizirana uglavnom kroz magistarske teze i doktorske disertacije odbranjene na Fakultetu fizičke kulture u Novom Sadu (u periodu od 1974. do 2004. godine odbranjeno je 15 magistarskih teza i pet doktorskih disertacija sa temama direktno ili indirektno vezanim za sportsku rekreaciju) ili kroz stručne radove manjeg obima koje su pojedini autori priređivali za učešće na stručnim i naučnim skupovima. Bez obzira na ozbiljnost pomenutih pisanih izvora, u njima je veoma malo (gotovo ni malo) informacija aplikativnih za ovu studiju. Većina njih obuhvatila je manje probleme lokalnog nivoa, obrađene na malim uzorcima, a imala je za cilj prvenstveno proveru stepena ovladanosti specifičnom (školskom) metodologijom. Neki od ovih radova su se čak bavili problemima sportske rekreacije u drugim zemljama (na primer Grčkoj). Deficit upotrebljivih podataka posebno se odnosi na mogućnost sagledavanja efekata specifičnih programa primenljivih na širem planu.

8.1. SISTEM FUNKCIONISANJA SPORTA ZA SVE U POKRAJINI

Sport za sve na području Vojvodine najvećim delom se realizuje kroz tri organizaciono oblika: (1) aktivnosti organizacije Saveza za rekreativni sport Vojvodine, (2) rad sve većeg broja fitnes klubova kao izraz privatnog preduzetništva u sportu i (3) aktivnosti invalida.

8.1.1. SAVEZ ZA REKREATIVNI SPORT VOJVODINE

Savez za rekreativni sport Vojvodine (SRSV) svoje delovanje temelji na koncepciji evropske ideje o Sportu za sve. Trenutno deluje kao pokret u oblasti rekreacije koji za cilj ima promociju i propagiranje različitih oblika sportsko-rekreativnih sadržaja namenjenih najširoj populaciji građana (svih uzrasnih dobi). Posebnu aktivnost razvija u domenu sporta radnika (vežbovnim i manifestaciono-takmičarskim aktivnostima) i zaposlenih lica, čija tradicija seže u nazad oko 30 godina. Prilikom definisanja koncepcije svog delovanja, SRSV navodi sledeće: „Savez u saradnji sa gradskim savezom za sportsku rekreaciju Novog Sada, opštinskim savezima za sportsku rekreaciju, društvima, sportskim savezima u opštinama, Sportskim savezom Vojvodine, pokrajinskim strukovnim sportskim savezima i Pokrajinskim sekretarijatom za sport i omladinu, ima za cilj, da sve ono što je od zajedničkog interesa u segmentu rekreativnog sporta objedini, koordinira i po mogućnosti usavrši, postavi na viši nivo.“

Savez u svojoj organizaciono-pravnoj fizionomiji deluje kao asocijacija udruženih organizacija rekreativnih, tipa udruženja građana (osnovane prema odredbama Zakona o sportu Republike Srbije iz 1996. godine). U Savez je udruženo 25 organizacija (opštinskih saveza i društava) sa područja Vojvodine.

Kao posebna aktivnost rekreativnog sporta, na kojoj se trenutno zasniva najveći deo koncepta rada Saveza za rekreativni sport Vojvodine, egzistiraju aktivnosti tzv. radničkog sporta uobličene u sistem Radničko-sportskih igara, odnosno **Sportske olimpijade radnika Vojvodine**. Ova aktivnost u Vojvodini ima tradiciju dugu više od 30 godina. Tokom svog postojanja i rada okupio je preko 2 miliona radnika sportista. Cilj do sada održanih devet olimpijada bio je da uključi što više radnika (oba pola i

svih uzrasnih doba) kroz organizovane aktivnosti u preduzećima i ustanovama širom pokrajine. Takmičenja su zamišljena tako da ne budu sama sebi cilj, nego put ka očuvanju zdravlja, podizanju radnih sposobnosti i produženja radnog veka radnika kroz zadovoljenje potreba za kretanjem, igrom i sadržajnim korišćenjem slobodnog vremena. Savez je stručno-tehnički i organizacioni nosilac ideje kreativnog i aktivnog slobodnog vremena, a značaj i produkt te aktivnosti na podizanju radne sposobnosti bezrezervno je naišao na podršku Veća Saveza samostalnih sindikata Vojvodine. Opšta je namera da se kroz zajedničko delovanje Saveza samostalnog sindikata Vojvodine i Saveza za rekreativni sport Vojvodine, olimpijadom afirmiše rekreativni sport radnika u Vojvodini.

Prva Olimpijada radnika sportista Vojvodine održana je u Novom Sadu 1975. godine. U četvorogodišnjem ciklusu takmičenja učestvovalo je preko 80.000 radnika sportista. Na drugoj olimpijadi, održanoj 1979. godine u Pančevu, bilo je još više učesnika (140.000 radnika sportista). To je broj ispod kojeg se nije išlo ni na jednoj kasnijoj Olimpijadi, s tim da je najveć broj učesnika bio oko 160.000 radnika. Treća Olimpijada održana je u Sremskoj Mitrovici (1983), četvrta u Vrbasu (1987), peta u Kikindi (1991), šesta u Apatinu (1995), sedma u Srbobranu (1999), osma u Bačkoj Topoli (2003), a poslednja deveta u Adi (2007). Domaćin naredne, jubilarne desete Olimpijade, biće Bačka Palanka 2011. godine.

Velika masovnost radničkih sportskih igara, međutim, može da zavara i stvori povoljniju sliku o stanju u sportu za sve. Osim što potroši veliku količinu budžetskih sredstava, na radničkim sportskim igrama, naime, učestvuje najviše osoba koje neredovno, tj. veoma retko vežbaju tokom godine. Otuda su takmičenja na ovim igrama velika zdravstvena provokacija za većinu učesnika i tipičan primer sportskog elitizma. Novcem koji se troši za jednokratno sportsko okupljanje zaposlenih, bilo bi moguće obezbediti redovne rekreativne aktivnosti tokom čitave godine za daleko veći broj učesnika. Otuda se radničke sportske igre ocenjuju kao izvesni neracionalni elitizam koji ne rešava osnovne ciljeve sporta za sve, ali svakako ima svoju misiju i funkciju u propagiranju radničkog sporta kao jednog od modela sporta za sve.

8.1.2. FITNES KLUBOVI

Fitness klubovi i organizacije sličnog karaktera u poslednjih nekoliko godina beleže trend stalnog porasta. Može se konstatovati da ovakav tip organizacije, koji se temelji na individualnoj inicijativi,

odnosno, predstavlja svojevrsan vid privatnog preduzetništva u oblasti rekreativnog sporta i postaje sve aktuelnije područje raznovrsne ponude savremenih programa vežbanja. Prema raspoloživim saznanjima iz aktuelne prakse, u neki od ponuđenih rekreativnih sadržaja uključuje se, uglavnom, mlađa populacija stanovništva, uz plaćanje participacije za korišćenje usluga, koje su nekada u vidu specifičnih programa, a ne retko samo u formi iznajmljivanja prostora.

Trenutno ne postoje validni podaci o strukturi stručnog kadra koji radi u ovakvim organizacijama, kao ni o strukturi vežbača, odnosno njihovim potrebama i interesovanjima u vezi sa rekreativnim sadržajima. Takođe, mali je broj ovih klubova koji su strukovno i granski uključeni u sistem organizovanja rekreativnog sporta na području Vojvodine.

Mada ne postoje dostupni podaci o stvarnom broju aktivnih fitnes klubova u Vojvodini, s obzirom na to da jedan broj ovakvih organizacija formalno funkcioniše u okviru drugi organizacija (privatnih agencija, sportskih objekta – hala, sportsko-rekreativnih centara i sl.), prema podacima registracione službe Sekretarijata za sport i omladinu, na području AP Vojvodine rade 63 zvanično registrovane organizacije ovog tipa.

8.2. INOSTRANA ISKUSTVA

8.2.1. SPORT ZA SVE U HRVATSKOJ

Rekreativni sport u Republici Hrvatskoj definisan je u okviru delokruga rada i nadležnosti nacionalnog olimpijskog komiteta (Hrvatski olimpijski odbor). U strategiji razvoja sporta na području Hrvatske, definisano je da se ovo područje realizuje kao propulzivna kategorija predstavljena kroz dva segmenata: (1) kao „Sistem tjelovežbe“, odnosno tjelovežba i sport u predškolskim ustanovama, osnovnoj i srednjoj školi i na sveučilištu, kao i tjelovežba i sport osoba sa invaliditetom i (2) Organizacijom sporta na lokalnom nivou.

Nosilac aktivnosti je Hrvatski savez sportske rekreacije „Sport za sve“ koji deluje u okviru nacionalnog olimpijskog komiteta. On je krovna organizacija koja uključuje u sportsko rekreativne aktivnosti sve strukture građana (svih uzrasnih kategorija), koji žele da im sportsko rekreativni sadržaji postanu životna potreba i svakodnevna navika. U vertikalnom povezivanju, savez sportske rekreacije je član: Hrvatskog

olimpijskog odbora, Svetskog saveza „Sport za sve“ (TAFIS), Evropske federacije sporta radnika i preduzeća (EFCS) i Evropske konfederacije „Sport-zdravlje“ (CESS).

Programska orijentacija je usmerena u dva pravca: (1) definisanje i projekcija programa sportske rekreacije kroz model sport za sve za čiju su realizaciju zadužena Društva sportske rekreacije, odbori sport za sve pri opštinskim i županijskim udruženjima, privatni i društveni rekreativni centri, turistički i zdravstveno-preventivni centri, te brojna odmarališta i (2) Manifestacione oblike aktivnosti, kroz organizaciju i sprovođenje festivala i akcija sportske rekreacije.

Stručni kadar se uglavnom regrutuje iz redova aktivnih učesnika, u saradnji sa Obrazovnim centrom Hrvatske olimpijske akademije (voditelji sportske rekreacije), kroz dva kursa po 4 dana tokom jedne godine. Tečajevi su usmereni na realizaciju pojedinih sadržaja i oblika aktivnosti i mogu biti dopuna osnovnoj profesiji, odnosno svojevrsna priprema za dalje studiranje na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu.

8.2.2. SPORT ZA SVE U SLOVENIJI

Rekreativni sport u Sloveniji se takođe temelji na koncepciji Olimpijskog komiteta Slovenije. Pri njemu je formiran Odbor „Sporta za sve“ (*Odbor športa za vse*) koji je nosilac svih koncepcijskih aktivnosti ovog područja sportske delatnosti u Sloveniji. Odbor kroz različite i sveobuhvatne programe saraduje sa drugim strukovnim organizacijama i sportskim područjima (svim pojavnim oblicima sporta). Aktivnost se realizuju neposredno preko projekata Odbora sporta za sve, u saradnji sa lokalnim i regionalnim odborima. Pojedine programe i akcije neposredno sprovode članice odbora (udruženja i društva „Sporta za sve“), odnosno sportski savezi i zainteresovani sportski klubovi na lokalnom nivou.

Programi sporta za sve se po svojoj osobenosti razlikuju od programa takmičarskog sporta, s obzirom na to da insistiraju, pre svega, na efektima koji su ciljno usmereni na očuvanje i unapređenje zdravlja stanovništva, bez obzira na njihovu starosnu dob. U Sloveniji se trenutno realizuju sledeći projekti (nazivi su dati u izvornom obliku): *Olimpijska kartica, Slovenija teče, Slovenija kolesari, Recept za zdravo življenje s športom, Kombinirani progami z nacionalnimi panožnimi zvezami (planinska, plesna, kajakaška, plavalna in druge), Promocija športa: medijski programi in tiskovine, Posveti na temo Šport za vse.*

8.2.3. INTERNACIONALNA KONFERENCIJA RADNIČKOG SPORTA (CSIT)

CSIT (International Labour Sports Confederation) je multi-sportska organizacija utemeljena na idejama internacionalnog radničkog pokreta: jednakost i solidarnost u sportu. Tokom poslednje dekade, CSIT je postao svetska organizacija sa 35 nacionalnih saveza članica iz 29 zemalja i između 12 i 14 miliona članova do danas. U svetskom sportu, CSIT podržava svakoga ko ima korist iz sportskih aktivnosti, bez obzira na kvalifikacije, talenat, nacionalnost, uzrast, pol i socijalni status. CSIT radi u kooperaciji sa GAISF (General Association of International Sports Federations), ICSSPE (International Council of Sport and Physical Education) i grupom za koordinaciju sa savezima „Sport za Sve“ pri Internacionalnom Olimpijskom komitetu. CSIT je organizacija koja ima za cilj promociju i popularizaciju „radničkog sporta“ i njegov razvoj u svetskim okvirima. Ovaj pokret želi da usmeri sve sportske federacije da pruže bolje prilike za različitu fizičku aktivnost za sve građane.

8.3. UČEŠĆE STANOVNIKA VOJVODINE U SPORTU ZA SVE

Za potrebe ovog rada sprovedeno je pilot istraživanje na području Vojvodine koje je za cilj imalo detektovanje osnovnih informacija o tome kako građani doživljavaju pojam i prisustvo rekreativnog sporta u svom okruženju, te analizu mišljenja i interesovanja o pojedinim pitanjima rekreativnog sporta. Podaci su prikupljeni tehnikom anketiranja u 10 gradova Vojvodine i nekoliko sela iz okoline Novog Sada (Tabela 8-1), raspoređenih u tri osnovna teritorijalna područja (Srem, Bačka i Banat). Uzorak ispitanika sačinjavalo je 535 odraslih oba pola (294 muškaraca i 241 žena), starosti od 20 do 55 godina (Tabela 8-2). Prilikom analize odgovora, u obzir je uzeta i stručna sprema ispitanika (Tabela 8-3).

Primenjenim upitnikom su opservirani sledeći podaci: (1) opšti nivo zadovoljstva trenutnom ponudom rekreativnih programa u mestu stanovanja, (2) poznavanje rekreativnih programa, (3) nedostajući rekreativni sadržaji, (4) sadržaji koji se najviše koriste, (5) motivi za bavljenje rekreacijom, (6) razlozi fizičke neaktivnosti, (7) učestalost

vežbanja, (8) kontinuitet u primeni rekreativnih sadržaja, (9) učešće u radničkim sportskim igrama, (10) zastupljenost rekreacije na poslu i (11) rekreativni sadržaji koji se primenjuju na radnom mestu.

Tabela 8-1 – Struktura uzorka ispitanika u odnosu na mesto stanovanja

Br.	Mesto stanovanja	Frekvencije	%
1.	Novi sad	322	60,2
2.	Bačka Palanka	8	1,5
3.	Indija	13	2,4
4.	Kikinda	14	2,6
5.	Kula	17	3,2
6.	Sombor	37	6,9
7.	Sremski Karlovci	7	1,3
8.	Subotica	12	2,2
9.	Šid	13	2,4
10.	Temerin	14	2,6
11.	Okolina Novog Sada	78	14,6

Tabela 8-2 – Strosna struktura uzorka anketiranog u pilot studiji

Br.	Uzrasna kategorija (godine)	Frekvencije	%
1.	20 – 29	275	51,4
2.	30 – 39	117	21,9
3.	40 – 49	86	16,1
4.	50 i više	55	10,3

Tabela 8-3 – Obrazovna struktura uzorka anketiranog u pilot studiji

Br.	Obrazovni nivo	Frekvencije	%
1.	Osnovna škola	31	5,8
2.	Srednja stručna sprema	342	63,9
3.	Viša stručna sprema	68	12,7
4.	Završen fakultet	83	15,5
5.	Magistar ili Doktor nauka	9	1,7

Na osnovu rezultata dobijenih statističkom obradom prikupljene empirijske građe, moguće je zaključiti sledeće:

- ✓ Većina ispitanika (67,7%) je zadovoljna trenutnom mogućnošću izbora programa rekreacije u svojoj bližoj okolini, dok je preostalih 32,3% iskazalo direktno nezadovoljstvo. Ovaj podatak verovatno je posledica činjenice da više od polovine ispitanika (59,9%) poznaje samo jedan ili dva rekreativna programa i to ona ponuđena u mestu stanovanja, dok je svega 6,2% ispitanika bilo u

stanju da navede četiri i više različitih programa. Indikativno je i to da čak 28% ispitanika nije dalo odgovor na ovo pitanje što je potencijalni pokazatelj neznanja. Očigledna se radi o nedovoljnoj informisanosti ispitanika i relativno skromnoj (stereotipnoj) ponudi rekreativnih sadržaja.

- ✓ Kao najveći nedostatak u lokalnoj sredini, ispitanici su naveli nedostatak objekata za rekreaciju (zatvoreni bazeni, otvoreno klizalište, bolje opremljeni fitnes i wellness centri.), zatim raznovrsnije kvalitetne programe i specijalizovane programe namenjene licima sa invaliditetom.
- ✓ Kao najčešću rekreativnu aktivnost ispitanici su naveli šetnju (29,8%), zatim fudbala (13,5%) i trčanje (12,5%), dok su svi drugi sadržaji daleko manje zastupljeni. Simptomatično je da je čak 18,2% ispitanika izjavilo da se ne bavi ni jednim oblikom rekreacije. Kako je šetnja, kao najjeftiniji vid rekreacije, kod gotovo 1/3 ispitanika jedina fizička aktivnost, a skoro 1/5 je fizički neaktivna, jasno je da čak polovina ispitanika priznaje da nisu uključeni u sistematske kontrolisane aktivnosti. Ovaj broj je verovatno realno i veći budući da većina ljudi na ovakve ankete daje nedovoljno iskrene, tj. socijalno poželjne odgovore.
- ✓ Kao najčešći razlog (motiv) za bavljenje rekreacijom ispitanici su naveli zdravlje (42,1%), zatim fizički izgled (24,6%), dok je na trećem mestu potreba za fizičkom aktivnošću (17,1%). Najmanje ispitanika je kao glavni motiv navelo stil života (2,1%).
- ✓ Kao glavni razlog za neupražnjavanje rekreacije više od polovine ispitanika (51,6%), dok čak 13% njih smatra da im vežbanje uopšte nije potrebno. Zdravstvenim razlozima svoje nevežbanje je objasnilo 5,8% ispitanika.
- ✓ Među ispitanicima koji su naveli da redovno vežbaju, polovina (49,9%) ih to čini 2-3 puta nedeljno (43%), a 18,8% vežba 5 i više puta nedeljno. Interesantno je da je su se u grupu redovnih rekreativaca svrstali i oni koji povremeno vežbaju (njih, 15,5%), pri čemu nije preciziran vremenski razmak između dve aktivnosti. U pogledu kontinuiteta rekreativnog angažovanja, oko 58% ispitanika vežba tokom cele godine, a interesantno je da 18% vežba samo kada primete povećanje telesne mase.

- ✓ Radničko-sportske aktivnosti, kao oblik rekreativne aktivnosti, je veoma malo zastupljen među anketiranim ispitanicima. Mada je kao pokret i organizacioni sistem na području Vojvodine kontinuirano zastupljen već više od 30 godina, veoma mali broj ispitanika (svega 7,1%) se izjasnio kao njihov učesnik. Sa ovim je korespondentan i podatak o zastupljenosti rekreativnih sadržaja na poslu. Čak 85,2% ispitanika je, naime, izjavilo da se u firmi gde su zaposleni ne sprovodi ni jedan organizovani oblik rekreacije. U malobrojnim radnim kolektivima gde postoji neki od oblika rekreativnog sporta, ubedljivo najviše se upražnjava fudbal (35,9%), znatno manje košarka (12,8%), dok su svi ostali sadržaji gotovo zanemarljivi. Navedeni podaci nedvosmisleno ukazuju na veoma nizak kvalitet radničko-sportskih aktivnosti.

8.4. ZAPAŽANJA I PREPORUKE

Brojne naučne studije ukazuju na veliki značaj fizičke aktivnosti za unapređenje kvaliteta života i očuvanje zdravlja savremenog čoveka. Kako se broj sati provedenih na poslu povećao. Većina zaposlenih danas počinje sa radom u 9, a završava u 17 časova, pri čemu na prevoz troše dodatnih 1,5 do 2 sata. To bilans ukupnog vremena kojim savremeni čovek raspolaže čini veoma skromnim i zahteva racionalno planiranje dnevnih aktivnosti u kojima je neophodno pronaći mesto i fizičko vežbanje. Ono mora da bude stručno programirano i pravilno dozirano, čime organizovani vidovi sporta za sve dobijaju na sve većoj važnosti. Svako razvijeno društvo vidi interes u obezbeđivanju materijalnih i kadrovskih uslova za sprovođenje kvalitetnih sportsko-rekreativnih sadržaja dostupnih što širem krugu stanovnika, čime se i suštinski opravdava širom sveta prihvaćenom nazivu – sport za sve. Za definisanje konkretnih strategijskih zadataka u AP Vojvodini, neophodno je imati na umu sledeća zapažanja i preporuke:

- Na području Vojvodine u poslednjih 20 godina nije urađena ni jedna ozbiljnija studija koja bi kompleksno analizirala potrebe i interesovanja građana u području sporta za sve, pa bi je bilo uputno sprovesti u drugoj fazi ovog projekta. U tom smislu potrebno je uputiti apel visokoškolskim institucijama da učine sve kako bi budući magistarski i doktorski radovi iz ove oblasti bili upotrebljivi i okrenili se životnim problemima.

- U Vojvodini ne postoji dostupna sveobuhvatna baza podataka o subjektima, aktivnostima i rezultatima iz oblasti sporta za sve, pa je neophodno njeno formiranje kao jedan od strategijskih zadataka.
- Rekreativni sport na području Vojvodine generalno se odlikuje organizacionom stihijnošću i nepostojanjem jasnog sistema. Klubovi za fitness i aerobik, kao izraz privatnog preduzetništva u sportu, odnosno ovom sportskom području nude šarolike i često stručno neutemeljene sadržaje koji su prvenstveno okrenuti marketinškim, a daleko manje stručnim i zdravstvenim standardima. Gotovo da ne postoji povezanost subjekata sporta za sve, tako da svako sprovodi sopstvene programe u skladu sa svojim „vizijama“.
- U pogledu programskih sadržaja, teritorijalne rasprostranjenosti i tehničke infrastrukture može se uočiti i konstatovati da je privatno preduzetništvo u rekreativnom sportu u određenoj prednosti s obzirom na to da kroz svoje aktivnosti brže i dinamičnije realizuje ponudu savremenih oblika rekreativnih aktivnosti (fitness, pilates, aerobik, step aerobik, tai-bo, tai-či i sl.). Mada se ova ponuda zasniva, pre svega, na individualnoj proceni vlasnika kluba i njihovom infrastrukturnom potencijalu, a ne na nekom obliku istraživanja potreba ljudi u određenom regionu, ona za sebe vezuje jedan broj građana (uglavnom mlađe populacije) koji se uključuju po principu slobodne tržišne ponude.
- Akcije Saveza za rekreativni sport najvećim delom su usmerene na periodične aktivnosti propagandno-manifestacionog tipa, koje u svojoj osnovi uglavnom imaju takmičarski karakter. Organizovani oblici kontinuiranih programa rekreativnog vežbanja kroz društva i organizacije rekreativnog sporta, osim nekih izuzetaka, uglavnom ne postoje. Jedini organizovani oblik aktivnosti, koji ima svoj kontinuitet i organizaciono ustrojstvo, su Radničko-sportske igre, definisane kroz sistem radničkih sportskih olimpijada (SORV). I ovaj program, međutim, u prvi plan postavlja takmičarski oblik aktivnosti, a osim toga, njegova realizacija troši velika budžetska sredstva koja se mogu daleko racionalnije utrošiti na ostvarenje suštinskih zadataka sporta za sve.

- Među najzastupljenijim rekreativnim aktivnostima stanovnika Vojvodine su individualne samostalno izabrane aktivnosti, odnosno samoinicijativno formirane grupe rekreativaca koje na osnovu intereosvanja koriste sportske prostore (uglavnom školske sale i sportske centre, kroz zakup termina) za upražnjavanje rekreativnih sadržaja. Uočeno je da se kroz ovakav vid rekreacije uglavnom realizuju igre sa loptom (mali fudbal, košarka, odbojka). Rezultati pilot-studeje su ukazali na nizak nivo znanja i informisanosti stanovnika. U tom smislu dobro bi u narednom periodu više raditi na edukaciji svih slojeva društva kroz različite medijske akcije i popularne tribine.
- Dostupni podaci govore da je gotovo jedini vid uključivanja radnika (zaposlenih) u rekreativni sport kroz učešće u takmičarskom programu SORV (radničke igre), dok drugi oblici organizovane sportske rekreacije gotovo i da ne egzistiraju. Neophodno je zato podsticati firme u pokrajini na tešnju saradnju sa proverenim referentnim klubovima za sportsku rekreaciju.
- Lokalne samouprave, uglavnom, ne pridaju dovoljnu pažnju ovom području sporta, gde se prioritet u radu (pre svega finansiranju) usmerava ka takmičarskom sportu. Finansiranje aktivnosti rekreativnog sporta se u lokalnim sredinama realizuje, prvenstveno, kroz sadržaje pojedinačnih propagandno-manifestacionih oblika sportske rekreacije i to sa *ad hoc* pristupom. U najvećem broju lokalnih samouoprava ne postoje lica ili tela koja su suštinski zadužena za razvoj sporta za sve. Ova aktivnost se najviše odvija u okviru Sportskih centara, Sportskih saveza ili opštinskih komisija, uz neadekvatan stručni kadar, među kojim dominiraju volonteri.